

VI. Miscellanea.

1. VII. Zjazd prawników i ekonomistów polskich.

W czasie Zielonych Świąt 1922 r. odbędzie się w Poznaniu Zjazd Prawników i Ekonomistów Polskich (w rządzie polskich Zjazdów siódmy z kolei).

Program Zjazdu ustalił Komitet w sposób następujący, uwzględniając życzenia wyrażone przez Wydziały Prawnicze oraz życzenia Towarzystw Prawniczych i Towarzystw Ekonomicznych:

Pierwszy dzień Zjazdu poświęcony będzie obradom w sekcjach, zaś drugi i trzeci dzień obradom plenarnym.

Utworzono następujące sekcje: 1) polityczno administracyjną; 2) karną; 3) cywilną; 4) ekonomiczną.

Przedmiotem obrad w sekcjach będą następujące tematy:

1. w sekcji polityczno-administracyjnej: „Zagadnienie centralizmu”;
2. w sekcji karnej: a) „Prawo karne międzydzielnicowe” oraz b) „Kompetencja sądów przysięgłych”;
3. w sekcji cywilnej: a) „Ograniczenia obrotu nieruchomości” oraz b) „Umowy taryfowe”;
4. w sekcji ekonomicznej: „Równowaga budżetowa Państwa Polskiego”.

Natomiast obrady plenarne przeznacza się na rozstrząsanie zagadnienia „etatyizmu” pod względem prawno-politycznym, administracyjnym, karnym, cywilnym i ekonomicznym, przyczem ekonomiczną stronę problemu dzieli się na dwa tematy, a to:

1. „Państwo jako przedsiębiorca”;
„Reglamentacja prawna i administracyjna stosunków gospodarczych”.

Osoby pragnące przyjąć referat w zakresie powyższych tematów, uprasza się o rychłe zawiadomienie Komitetu (Poznań, Uniwersytet, Dziekanat Prawniczy) i nadesłanie najpóźniej do dnia 15 grudnia b. r. tez zasadniczych, obejmujących ostateczne wyniki referatu, w rozmiarach nie przekraczających dwóch stron druku-

2. Spis ludności.

Mimo nie ustalonych jeszcze na znacznej przestrzeni granic państwa rząd nasz przystąpił do przeprowadzenia wielkiego dzieła, jakim jest powszechny spis ludności. Konieczna potrzeba posiadania ścisłych danych z całego obszaru administrowanego przez władze polskie była powodem zarządzenia tego ważnego badania statystycznego.

Prawną podstawę obecnego spisu stanowią ustawy z dnia 21. IX. 1919 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 85 poz. 464) i z dnia 13. V. 1921 (Dz. Ust. Nr. 43. poz. 262) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9. VI. 1921 (Dz. Ust. Nr. 58 poz. 368). Ustawa pierwsza dotyczy organizacji statystyki administracyjnej wogóle i ma dla liczenia ludności jak i dla wszystkich ważniejszych dochodzeń statystycznych znaczenie zasadnicze; ustawa druga, dotyczy tylko terminu obecnego spisu i jako termin ten ustanawia dzień 30. września 1921. Wreszcie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9. VI. 1921, wydane na podstawie ustawy o organizacji statystyki administracyjnej, szczegółowo normuje sprawę zarządzanego liczenia ludności.

Spis ma wszystkie stosunki poddane badaniu przedstawić według stanu z dnia 30. września r. b. Ponieważ więc wszystkie fakta notowane być mają według stanu z jednego dnia, spis nazywa się jednodniowym. Oczywiście spisania całej ludności i jej stosunków w jednym dniu dokonać nie będzie można, instrukcje przewidują na to 4 pierwsze dni października, ale im więcej na wschód, tem bardziej przedłuży się prawdopodobnie ten termin.

Zarządzony spis nie dotyczy tylko ludności, ale także całego szeregu innych stosunków mogących stanowić przedmiot osobnych spisów. I tak poza ludnością badaniu podlegają jeszcze domy, mieszkania, gospodarstwa rolne, ogrodowe i leśne, zwierzęta domowe i sieroty.

Przy ludności podstawę stanowi ludność obecna, ale i osoby chwilowo nieobecne w swem stałym miejscu zamieszkania mają być uwidocznione w arkuszach spisowych. Dla każdej osoby obecnej należy notować imię i nazwisko, stosunek do głowy rodziny, płeć, datę i miejsce urodzenia, stan cywilny, wyznanie religijne, czas od którego przebywa w miejscu obecnego pobytu, dalej obywatelstwo państwowe, język ojczysty, narodowość, umiejętność czytania i stopień wykształcenia, ewentualną ułomność i bardzo szczegółowo zawód. Pytania co do zawodu obejmujące aż 9 rubryk dotyczą zawodu obecnego i w chwili wybuchu wojny, zawodu głównego i ubocznego, stanowiska w zawodzie, przedsiębiorstwa,

w którym się zawód wykonywa, ilość zatrudnionych w przedsiębiorstwie sił roboczych, dalej przemysłu chałupniczego i bezrobocia .

Z pośród całej ludności tegoroczny spis każe wyodrębnić sieroty i za pomocą osobnego dla nich przeznaczonego formularza poddaje je specjalnemu badaniu. Wpływały na to względy opieki społecznej, przede wszystkim konieczność zajęcia się sierotami stanowiącymi w przeważnej części ofiary wojny. Formularz dla sierot jest prosty, żąda bliższych danych co do samej sieroty, jej rodziców i opiekunów.

Jak sieroty tak i ze względu na aktualne potrzeby chwili bada się przy tegorocznym spisie stosunki mieszkaniowe. Pytania odnośnie dotyczą położenia mieszkania, liczby osób i gospodarstw zajmujących mieszkanie, liczby i rodzaju ubikacyj mieszkalnych i wreszcie przeznaczenia i użytkowania poszczególnych części składowych mieszkania.

Koniecznym uzupełnieniem spisu mieszkań jest spis budynków mieszkalnych. Odbywa się on za pomocą osobnych formularzy, innych dla wsi, innych dla małych i średnich miast i wreszcie innych dla większych gmin liczących ponad 20 000 mieszkańców. Kiedy po wsiach i mniejszych miastach zakres pytań jest szczupły (rodzaj budynku, z jakiego materiału zbudowany, czym kryty, liczba mieszkań w budynku), to w miastach większych pytania są daleko liczniejsze. Poza pytaniami, znajdującymi się w formularzach dla wsi i mniejszych miast żąda się tu jeszcze wiadomości co do czasu zbudowania domu, ilości pięter i klatek schodowych, kanalizacji, oświetlenia, ogrzewania centralnego, ustępów, łazienek, wodociągów, dźwigu (windy), pralni dla całego domu, ogrodu przy budynku i wreszcie co do położenia poszczególnych mieszkań, ich przeznaczenia i sposobu użytkowania.

Spis zwierząt domowych zawiera pytanie zwykle przy tem dochodzeniu stawiane co do liczby inwentarza żywego, jego rodzajów (koni, osłów, bydła rogatego, kóz, królików, owiec, trzody chlewnej, drobiu i pszczół) a dalej co do płci i wieku zwierząt.

Wreszcie ze spisem ludności połączony został spis gospodarstw rolnych, ogrodowych i leśnych. Pytania odnoszą się tu do ilości gospodarstw, ich wielkości, rodzaju użytków, ich struktury gospodarczej i prawnej, posiadanych maszyn i używania nasion hodowlanych i nawozów sztucznych. Uzupełnia te pytania osobny formularz (B), dotyczący gruntów wspólnych.

Wielka ilość przedmiotów podlegających badaniu będzie niewątpliwie powodem znacznych trudności przy technicznym przeprowadzeniu spisu. Ciężar tego zadania spada w b. dzielnicy

pruskiej na władze miejscowe czyli gminne, w reszcie Polski na władze powiatowe. Samego spisywania ludności dokonywują komisarze spisowi, w b. dzielnicy pruskiej arkusze spisowe wypełnia częściowo ludność sama. Komisarzom spisowym oraz władzom administracyjnym powierzono także pierwsze zestawienie najważniejszych czynników, wskutek czego wyniki spisu oczywiście tylko bardzo ogólne znane już będą z początkiem listopada b. r. Szczegółowe opracowanie, wszystkich przy spisie zebranych materiałów nastąpi w Głównym Urzędzie Statystycznym, a opracowanie to potrwa prawdopodobnie od 1—3 lat.

Prof. Dr. Nadobnik. (Poznań)